

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

N°. 4

30. Ianuarie

1863.

Intrebarile unui nefilologu

catra

Domnii filologi din legea noua.

Domniloru! Eu sciu bine cumcã intrebarile mele vi se voru parea absurde, sãu cum amu dõce pe tieranesce, neçalite; D-võstra in sa sunteti buni si intiepti, veti binevoi a'mi raspunde in spiritulu blãndetieloru, me veti corege si indireptã dõca me aflu in vreo ratacire, cã unlu carele, ve spunu din capulu locului, cã nu pricepu nimicu din seiinti'a D-võstra.

Domniloru! Dv. v'ati pusu piciorulu in pragu, cã se readuceti si se naturalisati din nou la poporulu romanescu, preste totu literale latinesci, apoi ẽse ori nu ẽsa in acẽsta privintia porunci, Dv. nu ve pasa.

Fõrte bine, m'am invoitu si eu cu D-võstra din capulu locului si mai alesu din acea cauza, cã literale latinesci asiã precum se taie si se tõrna ele de vreo doua trei sute ani incõce, nu mai sãmãna cu cele antice lapidare latinesci, care aducu multu cu ale lui Cirilu si Metodi, sunt fõrte frumõse, ochiloru placute si mai putõnu ostenitõre la cititu; apoi si pentrucã limb'a nõstra imbracata in acestu costumu alu Europei apusene, va ajunge cã se fia cunoscuta mai eurõndu la alte popõra.

Ei, dara Dv. v'ati determinatu totu odatã, cã cu ocaziunea introducerii litereloru latine, se introduceti si pronunsierea cuvinteloru romanesci: intocma cum credeti Dv. cã s'au pronunsiatu acelea in secululu Ciceroniloru, Cesariloru, Salustiiloru.

Eara bine, atat'a numai, cã noi nefilologii inca nu amu aflatu dela nimini, cum s'a pronunsiatu limb'a latina cu 100 de ani inainte si cu 100 dupa Isusu Christosu, apoi õmenii carii au traitu pe atunci, au si reposatu cam de multu.

Pronunsiat'au ei cã italianii, sãu cã spaniolii sãu cã francii, sãu cã romanii moderni numiti dacoromani, sãu cã cine?

Preste acẽsta multi din Dv. mai pretindu, cã nu numai se pronunsiamu tõte cuvintele de orii gine latina intocma precum le va fi pronunsiatu aristocrati'a Romei in timpulu celu elasiu alu ei, ci se si readucema preste totu cum amu dõce dictionariulu intregu alu limb'e clasice din dõlele Ciceroniloru si Cesariloru.

Insa de unde? Cã domnii Ciceroni si Cesari au sciutu se scrie si se vorbõsca despre multe mari si merunte, le a fostu in sa lene a scrie, cum diceti Dv. in limb'a moderna, unu Dictionariu etimologicu completu; afara de acẽsta domnitorii si mai virtosu calugarii crestini dela Constantinu incõce au ingrijitu fõrte bine cã se dea foculu pre cele mai multe carti ale clasiciloru pagãni, in catu mi se pare cã totu acei de specialitatea Dvõstra sustienu tare si virtosu cã din limb'a latina clasica nici doua din trei parti nu ajunse pana la noi. Apoi deci, de unde se o potemu cunõsce pe tõta? Faceti bine si ne spuneti.

In cele din urma unii dintre Dv. mai pretindu inea si altu ceva: Cã se ne si scriemu limb'a nõstra romanõsca intocma cu ortografi'a precum au scrisu clasiicii Romei limb'a latina, neschimbandu nimicu in trinsa. —

Aideti, se ne supunemu si la acẽsta lege. Mai anteu in sa me rogu prea plecatu cã earasi se ne spuneti totu Dv., pentru ce nu v'au facutu pe voi'a Dv. mai anteu de toti italianii, carii vedeti cã au remasu acolo pe locu, apoi vecinii loru spaniolii si francii, carii au statutu pururea in neprecurmata comunicatiune cu limb'a latina prin biseric'alaru apusana, prin regimele si prin scõlele loru?

Pentrucã se fiu in stare de a ve respicã si mai

lamuritu nesciinti'a mea, me rogu cá se'mi dati voia | din limbile romanice, eara mai de parte remane la
 a insirá aici câțva dieci de cuvinte din câte apuca- | Dv. cá se me indireptati trantindu'mi din ainte dictio-
 sem si eu a invatiá in tineretiile mele cá pe furate | nariulu intregu din fa-care limba.
 Se vedemu de esemplu:

Déca latinii clasici au scrisu:	Pentru ce scriu italianii moderni?	Pentru ce spaniolii?	Pentru ce francii?
Abyssus	abisso	abismo	abime
Absens	assente	ausente	absent
Antiquitas	antichità	antiquidad	antiquité
Apparentia	apparenza	apariencia	apparence
Attrahere	attrarre	atraér	attirer
—	armata	armada	armée
Attentus	attento	atento	attentif
Arbor	albero	arbol	arbre
Affirmare	affermare	afirmar	affirmer
Affigere	affiggere	afligir	affiger
Apis	ape	abeja	abeille
Approbare	approvare	aprobar	approuver
Amarus	amaro	amargo	amer
Auditus	udito	oido	ouïe
Audientia	udienza	audiencia	audience
Auris	orecchio	oreja	oreille
Anima	anima	alma	âme
Actitudo	attitudine	aptitud	aptitude
Actus	atto	apto	apte
Actio	azione	accion	action
Armatura	armatura	armadura	armure
Autumnus	autunno	otonno	automne
Auscultare	ascoltare	escuchar	écouter
Adjutorium	ajuto	ayuda	aide
Armarium	armadio	armario	armoire
Allauda	allodola	alondra	alouette
Amicus	amico	amigo	ami
Amicitia	amicizia	amistad	amitié
Absolvere	assolvere	absolver	absoudre
Aer	aria	aire	air
Angelus	angelo	angel	ange
Annuntiare	annunziare	anunciar	annoncer
Aperire	aprire	abrir	ouvrir
Aurum	oro	oro	or
Acer	agro	agrio	aigre
Aranea	aragno	aranna	araignée
Assignare	assegnare	asignar	assigner
Balneare	bagnare	bannar	baigner
Bonus	buono	bueno	bon

Déca latiniî clasici au scrisu :	Pentru ce scriu italianii moderni ?	Pentru ce spaniolii ?	Pentru ce francii ?
Bonitas	bontà	bondad	bonté
Bos	bue	buey	boeuf
Cabalus	cavallo	caballo	cheval
Callis	carriera	carreia	carrière
Coquere	coocere	cozer	cuire
Conditio	condizione	condicion	condition
Coperire	coprire	eubrir	couvrir
Committere	commetere	cometer	commettre
Confiteri	confessare	confesar	confesser
Constantia	constanza	constancia	constance
Confirmare	confirmare	confirmar	confirmer
Conscientia	coscienza	conciencia	conscience
Causa (res.)	cosa	cosa	chose
Casus	caduta et caso	caida et caso	chute et cas
Consignare	consegnare	consignar	consigner
Concipere	concepire	concebir	concevoir
Color	colore	color	couleur
Catena	catena	cadena	chaîne
Conducere	condurre	conducir	conduir
Conviva	convitato	combidado	convive
Captivitas	cattività	captividad	captivité
Cor	cuore	corazon	coeur
Collega	collega	colega	collègue
Capax	capace	capaz	capable
Creatura	creatura	criatura	créature
Codex	codice	codigo	code
Certus	certo	cierto	certain
Credere	credere	creer	croir
— (fides)	credenza	créencia	croiance
Creditor	creditor	acreedor	créditeur
Crudelis	crudele	cruel	cruel
Crudelitas	crudeltà	crueldad	cruauté
Cinctura	cintura	cintura	ceinture
Capillus	capello	cabello	cheveux
Cupiditas	cupidigia	codicia	cupidité
Collum	collo	cuello	cou
Caput	capo	cabo	chef et (tête)
Capitaneus	capitano	capitan	capitaine
Clarus	chiaro	claro	clair
Camisium	camicià	camisa	chemise
Coelum	cielo	cielo	ciel
Calor	calore	calor	chaleur

Sedinti'a comitetului Asociatiunei.

Sibiu, 22. Ianuarie. Astadi se tienú siedinti'a lunara a comitetului Asociatiunei trans. pentru literatur'a etc. sub presidiulu Escelentiei Sale D. Presiedinte, fiindu de facia dintre D. D. membrii: Canon. Pappalvi, Petru Manu, N. Popea, I. Antoneli, Sava B. Popoviciu si Dr. Nemesiu; apoi secret. secundaru I. Rusu, casieriu I. Brote si contr. A. Bacu.

Siedinti'a se incepú la 10 óre, cu cetirea protocolului siedintiei lunare din 4. Nov. 1862, carele s'au verificatu.

Dupa aceea se insemnà spre sciintia, ca in lunele Dec. 1862 si Jan. 1863 din lips'a membriloru nu se potu tiené siedintie.

Se face intrebare in privinti'a improtocolarei si sumarei pe venitoriu a obligatiuniloru de statu, si adeca: ca sumasevoru acestea in moneta convent. ori in valuta austr. ? si se se cerú opiniunea D. casieriu Brote, carele si-o si dedu intr'acolo: ca obligatiunile se se improtocoloze si se sumeze cá si pone acumu in valuta austriaca, cu atat'a mai vertosu, cu catu in adunarea generala din Brasiovu, nu se decise nemicu in privinti'a acést'a; ceea ce se si acceptà.

Se decise mai incolo, cá se se asemnedie spe-sele de drumu ale DD. membrii Pappalvi si Antonelli, carii nu pregetara a calatori in timpulu est'a de iérna dela Blasiu la Sibiu, ceea ce inse laudatii Domni, din privire la fondulu celu micu alu Asociatiunei, nu acceptara, pentru ce li se descoperí multiemire.

Din partea casei se arata starea de facia a Asociatiunei, care este de 16,537 fl. v. a. ce se luà spre sciintia.

Se aretara din partea secretariatulu si a altoru membrii, ca mai multe carti venite pentru Asociatiune, nu sunt registrate si jacu pe mésa de mai multe luni. Se decisa, a se admonia D. Archivariu la implinire- chiamarei sale in sensulu §-lui 14 lit. e din statute.

Se cetesce o hartia a guvernulu tieriei, in care se díce: ca comanda militara de tíera din Timisiór'alu ar fi recuiratu pentru o istoria naturala si o carte de economia romana, spre introducerea loru in scó-lele romane granitiare din Banatu, si despre cartile acestea se intréba Asociatiunea, ca nu le are; se decise a se rescrie: ca Asociatiunea inca nu posede astfeliu de carti, si ca ar fi bine, déca in guvernul s'ar indreptá cu intrebarea acést'a la ordinariatele romane concerninte.

Pretiuulu protocolulu adonarei gen. din Brasiovu tiparitu deja, se defíge in 60 cr. v. a. cu aceea, ca se se incunoscintiedie DD. colectori prin diarele romane, ca se afla de vendiare in cancelari'a Asociatiunei, si se binevoiésca a aduná prenumeranti.

Dela DD. Antoniu si Georgiu Mocioni se primira in obligatiuni 420 fl. si dela D. Stefann Sotiru din Brasiovu 100 fl. v. a. earasi in obligatiuni.

Pentru mai multi membrii ord. estranei se decise, a se cere dela guvernul invoie.

Pentru DD. membrii onorari: Sionu, Odobescu si Manu, sosindu deja consimtiamentulu guvernulu, se decise. a li se espedá diplomele.

Nesciinduse, ca unii Domni din Bucovin'a, carii tramisera prin D. Nicolau Hurmuzachi sume dela 200 fl. in diosu, vóiescu a fi membrii ordinari, séu ca D-loru tramisera banii aceia numai cá unu daru? — se decise a se cere dela D. col. Hurmuzachi deslucire.

Se primira sume de bani dela unii DD. colectori, care inse se publicara deja in „Telegrafulu rom.“, si earasi dela altii, acarorulu nume se voru publicá la rendulu seu, canduni se va impartasi protocolulu siedintiei acestea.

D. Vasiliu Moldovanu in Dicio S. Martinu tramite protocolulu despre mai multe obligatiuni din partea unoru comune, care conferira in bucate pentru Asociatiune. Tóte chartiile atingatóre se predara D. membru Dr. Nemesiu spre deslucire in siedinti'a venitóre.

D. Georgiu Visia din Zlatn'a tramise 15 fl. in-teresele anuale pentru datori'a de 300 fl. sacrificata Asociatiunei. — Se decise, a se scrie D. Redactoru Jacobu Muresianu, pentru tramiterea obligatiunei respective la Asociatiune.

D. Administratoru I. Puscariu se insinuédia pentru sectiunea istorica, tramite tacs'a de 15 fl. si 1 fl. pentru diploma.

Din partea tipografiei diecesane se asterne computulu pentru tiparirea si brosiurarea protocolulu; comisiunei filologice din Oct. 1860 in suma de 33 fl. 13 cr. v. a. — Se decise asignarea baniloru.

Dela D. notariu Nic. Ardeleanu in Berz'a, com. Aradului se primira 6 numi de argintu din timpulu romaniloru aflati in o vale, si se decise a se publicá cu multumire.

Siedinti'a se incheiá la 1 óra dupa amédiu.

„T. R.“

Insciintiare

in privința opuscului istoricu-besericescu publicatu in 10 si 11 Martiu a. c. in foile noastre publice din Transilvania.

Auctorulu acestei carti cu tóta invapaiat'a-i dorintia, cá se-si védia fruptulu osteneleloru sale esitu la lumina inca in anulu curentu, é constrinsu si pana acum in capetulu anului a se uitá cu intristare la implinirea temerei sale, de carea erá cuprinsu candu a dísu in prim'a-i insciintiare, cá „neavendu elu bani gata pentru tipariu, si nesciendu cum siar poté ajutá, neci nu póte promite cum-cá opuscululu seu fara spriginulu fratiloru romani vá vedé ori canduva lumin'a, cá nascerea ori perirea aceluia chiaru in nascere e legata numai si numai de caldur'a ori recél'a, cu care elu vá fi imbraciosiatu.

Auctorulu scie prea bine, cá pre orizonulu natiunii romanesci inca nu a resaritu sórele, carele la alte natiuni, buna óra la germani de multu incaldiesce animele ómeniloru si-i pléca catra cultura intratata, in catu si agricultorii (tieranii) iéu cu sine la aratu si sapatu novele si alte carti spre cetire; — scie cá ne cum poporulu tieranu, dar' neci celialti romani mai vediuti si mai culti, seau asia nimiti carturari — esceptiunea e fórté mica — nu-si batui atata capulu dupa carti si mai pucinu dupa chart romanesci; scie in urma din esperienti'a propria si cu duróre trebuie se marturisésca, cá neci cei mai mari si puterosi, pre cari-i numimu cu fala conducatorii si luceferii nostri, mai susu atins'a insciintiare nu o afiara demna de inalt'a si gratiós'a-le privintia si ajutorintia.

Materi'a cartiei, care e destulu de interesanta, nu póte fi caus'a acestei recele. Anonimitatea auctorului? Déca cineva se teme de acést'a, apoi cu ce cuventu nu se increde in garanti'a, ce o iea asuprasi onorat'a Redactiune a Gazetei si tacita si onorat'a Redactiune a Telegrafului Romanu, care; asemine publicá acésta carte. Au dóra aceste Redactiuni, cari de atatia ani se lupta pentru binele publicu si mai alesu pentru fericirea natiunii sale, nu au meritatu inca pre de plinu tóta increderea si multiemit'a noastră a tuturor?! Acestu adevéru chiaru si contrarii natiunii noastre nu potu a nu-lu recunósce.

Cu tóte acestea spre a dá de golu si a nimici si cea din urma umbra de prepusu, si cea mai mica friculitia de perderea baniloru, auctorulu mai róga odata pre onor. publicu, pe fratii sei mari si mici

din tóta Romanimea, cá ceia carii monumentele si documentele cuprinse in anuciat'a istoriérale voru fi aflandu de o mai mare valóre de catu 80—90 cruceri si voru vrea a dá acesti cruceri nu mai 'nainte, ci la inmanare cartiei, se binevolésca a si aratá dorintia s'a acést'a cu suscrierea numelui etc. la cunoscutii DD. colectanti pre calea aratata de mai înainte atari consemnari a le tramete la auctorulu. Acesta apoi desí desgustatu in catva prin refusarea unui imprumutu modestu pre oblegatiune provediuta cu ipoteca, din partea unuia dintre cei mai mari romani si Mecenati — déca nu vá resuná si acésta alui ultima bóce in desiertu — vá mai cercá inca o data a bate — astadata — la usiele ácelora, carii de dupa devis'a misiunii loru indreptatiescu pre orice lucratoriu in campulu literaturéi romane a cere ajutoriulu loru, si priminduise rogarea, se voru pune tóte la cale, celu puginu din partea auctorului, cá se se póta incepe indata tiparirea cartiei.

Dorenti'a auctorului este, cá acésta carte se strabate in tóte laturele si clasile Romanimei, si pentru cá ea se póta respunde scopului de a fi adeca cetita si intielésa de toti, auctorulu vede ne'ncungiurat'a necesitate de a o tipari cu litere cirilice civili. Celui ce ar vrea a criticá aceste litere, i se respunde din capulu locului cu intrebarea: cu ce cuventu ar vrea Dsa a opri miile carturariloru nostri dela cetirea acestei istorie pentru beseric'a noastră, mai vertosu acuma — atatu de interesanta?! —

Restaurarea cursului teologiei morale.

„Quis cogitationum vulnera oculiorea nesciat
vulneribus viscerum? Et tamen, saepe qui nequaquam
spiritualia praecepta cognoverunt, cordis se medicos
profiteri non meliunt: dum qui pigmentorum vim nesciunt
videri medici carnis erubescunt.“ S. Gregorius Libr. past. P. I C. I.

Natur'a nasce omulu, si 'lu pune sub egid'a religiunii, cá ea se formédie din elu o fiantia recunoscatória de prototipulu seu, unu ochiu demnu de a deveni infiratu in lantiuitulu societatei omenesci si corespondiatoriu relatiuniloru vietiei sociale. Dela natura imprumuta omulu viéti'a vitala, éra dela religiune cea spirituala si sociala. Cea dinteia societate la acarei'a esistintia — pe firulu istoriei — se póte relegá memori'a cea marginita umana; a fostu societatea incheiéta intre creatore si creatur'a s'a; relatiunea acést'a fiindu incheiéta intre Damnedieu si cre-

atur'a s'a, celu danteiu, deodata a fostu societate religioasă. — Prin unu actu religiosu — séu sacrificiu — dupa animale cu succesu diferitu incoronatu — si-a documentatu si cei doi frati inca in légenulu omenimei dependinti'a lora dela creatorele. Religionea — mam'a acést'a griginica — arborele omenimei l'a lacitu pe tóta surfaci'a globului terestre; pentruca manile ei celea delicate au taietu din timpu in tempu depe tronculu omenimei resaditu prin creatorele pe pamentu surcelele celea tenere si le-a straplantatu, amesuratu climei, pe intregulu rotogolu alu pamentului; sub priveghierea ei a prinsu radacina surcelele acestea tenere au inffloritu si fruptificatu. Nu 'mi este voi'a a duce' rol'a de teologu in desfasiurarea temei suscepute; pentr' aceea 'mi ieu voia de a intrecurmá firulu obiectului presinte, cu ace'a observatiune: ca nu mi-este scopulu a me inmite in desbaterea meritoria a criteriiloru religiunei celei drepte, dintre celea, cari au figuratu din inceputu pana in diu'a de astadi in teatrulu lumei; de óra-ce m'-amu luat de busol'a acestei scaimbare de ideii subieptivitatea religiunei, séu a atinge cá prin trécatu fruptele manóse, care le-a produsu religiunea in arborele genului omenescu cá subieptivu coleptivu, neluandu in consideratiune diversele concepte adesea si absurde, cari si le-a formatu genulu omenescu, in deosebite evuri, despre cultulu ensului supremu. — Ear' radimatu pe virtutea cea eroiea a religiunei crescinesci facia cu genulu omenescu dovedita, voiu deduce o consecintia la imbraciosiarea cauzei religiunei si a servitoriloru ei.

Intr'atata s'a convinsu genulu omenescu despre puterea cea eroiea a religiunei, catu la intemeierea celui d'nteiu statu si ocarmuirea omului, cá medulariu statului si vietiei sociale o-a intreprinsu dupa mesuri dela religiune imprumutate: de unde si regimulu statului primitivu a fostu teocraticu, ear capulu religiunei a fostu totu odata si conducatoriulu societatei civile si in tóte intreprinderile politice religiunea a deservitu de cinosura. Moisi si Aronu au ocarmuitu pre Israilu in calitate dupla de archirei si conducatori civili. Pana ce a statu religiunea in valóre si stima inaintea societatei omenesci celei primitive a produsu in fruntea omenimei: unu Solomonu, Davidu siepte frati Macavei si multi altii; éra pe catu tempu s'a tienutu poporulu evreescu in culmea gloriei sale, preotii lui au fostu oracula intieptiunei, ci incependu a seraci in peptulu acelui'a poporu stim'a religiunei si a preotimei, a inceputu deodata a se derimá si edificulu celu colosale alu prosperitatei si esistintiei

acestui poporu gloriosu. — In calitatea de astfelu de factori ai inffloririi societatei omenesci vedemu figurandu religiunea si preotimea si la alte popora, cari au pasitu pe teatrulu lumei si alu istoriei dupa caderea totala a poporului evreescu. — Imperatii Greciei celei belice si ai Romei celei s'gduitorie de temeliile lumii, nu urdiau una bataie, nu inchiéu unu armistiitu, séu o pace, fara singuru sub auspiciile religiunei, de si adesea insielatorie. — Acestea numai per apicesatinse arata indestulu: ca si religiunile celea false antice si preotimea lora au eserceatu o putere magica asupr'a sortiei popóreloru contemporane, findu-ca dupa dis'a marelui Bossuet: „Toute erreur est fondée sur une vérité dont on abuse.“ Ear' impregiorarea acést'a e unu indemn nou spre aceea: cá lumea cea civilisata inganfata in pseudo-intieptiunea s'a, se nu seuite imbraciosiarea cauzei religiunei si a statului preotiescu, cá a unuia arcu duplicatu, care sustiene panteonulu civilizatiunei moderne.

Pasindu sub conducerea istoriei din negur'a paganismului la sórele celu locinte alu crescinatei ne vomu aflá intr'o atmosferu cu totulu mai senina a geniului umanu; pentru-ca 'lu vedemu pre elu nutritu de o religiune, care, pana candu pe de o parte sterge petele celea prin abusurile trecutului intonecatu densului inferate, pe de alt'a i deschide calea civilizatiunei adeverate si 'lu conduce cu pasi siguri catra portulu destinatiunei sale celei marietie. Aici sumu silitu fara de voia a suspiná cu scriitoriulu Belloi: „Quand tu punis le crime ó suprême justice, fais lui voir la vertu, c'est son plus grand supplice.“ O dreptata suprema! candu pedepsesci crim'a, arata'i ei virtutea, ca acést'a 'i cea mai mare pedépsa pentru ea) La vederea crucei, acestui semnu alu mantuirei si crescinatei tóta idololatri'a cea sumtuósa si latita a paganismului s'a ruginatu si prefacutu in censusie. Spiritulu crescinatei a inceputu a suflá depa crucea mantuirei cá unu zefiru caldu peste tóta surfaci'a pamentului si a muiatu ghiati'a naravuriloru celoru crude. De locu au inceputu si imperatii remnuriloru sustatorie a oarmui pre suditii sei mai cu blandetie si de au si portatu batai c'unii cu altii, n'au privitu mai multu ostile sale cá nescari boteie de vite de macelatu; ci au fostu mai cu crutiare catra sangele lora celu crescinescu. — Ce s'atinge de desvoltarea radicale a sciintieloru, acést'a 'i meritulu nedisputaveru alu religiunei crescinesci. Si paganismulu a avutu pe unu Platone, Aristotele si Socratele seu; ci

sciinti'a loru a orbecatu in privinti'a punctului de plecare a desvoltarei tuturor sciintielor, in privinti'a cunoscintiei genuine, si a cultului ensului supremu. Era in scólele prin acesti si alti filosofi deschise dobînde-au elevii loru o cultura unilaterala; pentru-ca tóta sistem'a sciintieloru prin densii propuse cînteu singuru la desvoltarea ingenului, ér' sintiemintele nobile ale animei le lasá in statu intielenitu neatinse: ei cultivau numai mintea omului, dar nu omulu întregu.

Din contra religiunea crescînesca a fostu o mama fecunda, carea a nascutu lumei: Basillii, Grigori, Johani, Augustini, si multi altii, toti preoti cu spiritulu crescînetatei si a adeveratei culture invascuti. Incependu a inflori religiunea crescînesca, totu-odata a se redicá si cétia nesciintii depe ochii si mintea popóreloru; fiindu-ca santii parinti, acesti fii anteu nascuti ai religiunei si doctori si parinti adevirati ai lumei din isvorulu sciintiei celei genuine au alinatu setea spiritului poporeloru contemporare — arsu de sciinti'a cea séca si falsa a paganismului. Religiunea crescînesca — prin preotii sei a aredicatu scóle, cum a fostu cea din Alesandri'a cu inceputulu secului alu doilea; asemenea scóle au fostu in Cesarea, Antiochi'a si Nisibis. Religiunea crescînesca a impusu credintiosiloru sei si invatiarea celoru siepte arte liberale. In aceste scóle barbati religiunei prin sciintiele pana atunci neaudite si de catra deinsii cu tóta arderea sufletulu propuse, au devenitu oracula lumei. — Prin preotime antania-data i-sa impartasitu ingenului omenescu unu nutrimentu demnu de originea lui cea escelsa si conforma misiunei lui celei maretie.

Religiunea cu preotimea in frunte a fostu si mai tardiu asilulu muselor in evulu devastariloru glóteloru varvare. — Religiunea crescînesca s'a ingrighiatu de tóte indigintiele tempuriloru, ca ia intemeiatu o relatiune mai amicabile si intre domnitori si popora, si dependinti'a suditoru de catra domnitori o-a intemeiatu pe o basea mai umana. — Ea a fostu vehicululu culturei europene, barbati 'ei au fostu anteseamnanii culturei si au portatu standartulu civilisatiuni. Ea a educatu genulu omenescu incependu din fasiile sale pan' in etatea carunta a secului a 19-lea; éra acumu déca la scosu din penele celea rele, se fia negrighita cultur'a reprezentantiloru ei, a preotiloru. Cei ce au datu odinióra direptiune lumei in terenulu culturei, adi in seculu luminarei se nu póta remané pe aceiasu nivela a culturei intielesuale, pe care stau celelalte societati profane, pre care religiunea le-a nutritu la peptulu seu!

Dar se descindem in singlu natiunei nóstre romane, si se ne intrebamu: ca óre facot'a ceva progresu mai vertosu in deceniulu din urma preotimea romana g. cath. transilvana in privinti'a culturei intielesuale moderne? Multiamita ceriului si pregrati-osului nostru monarchu precumu si zelului parintiescu si neobositei grige a maritoru archirei romani gr. cat., ca dela restaurarea metropoliei gr. cat. romane albo-juliense cultur'a preotimei gr. cat. transilvane a luat u direptiune cu totulu imbucuratória. Si éca tocma candu amu fi doritu a vedé propasirea preotimei romane pe carier'a intreprinsa a unei culture mai conforme chiamarei sale celei sublime; pe totu romanulu amatoriu de religiunea si natiunea s'a la patruunsu cá unu fulgeru faim'a despre reactivarea cursului teologiei morale in Archie-diees'a gr. cat. a a Blasiului.

(Va urma).

Ruinele Bucovetiiului.

Facundu in asta vacatiune cate-va excursiuni botanice pe incantatori'a vale a Jiului, in societate cu amiculu si compatriotulu meu d. s. B. iutr'un-a din frumosele dile ale lui Iuliu traseramu la satuletiulu Muffeni, cale de $\frac{1}{2}$ óra dela Craiova, in direptiunea Süd-West, unde in rip'a stánge a Jiului dederamu preste clasic'a ruina a monastirei Bucovetiiului.

Spiritulu nostru fiindu atinsu de aspectulu acestui sacru si maretu monumentu, viu locumentu de arte sublime si gustu esteticu alu strabuniloru nostri, parasiramu pre unu momentu erborisatiunea si neocuparamu cu visitarea edificiului ajunsu la ruinare atatu in partea lui esteriora, catu si in cea interiora. Dupe acea fugitiva corectare, mi-amu propusu ai face o scurta descriptiune luandu-i si figur'a fotografata in anulu trecutu de celebrulu pictoru si fotografu din Craiova, d. Isidoru Selagianu.

Monastirea propriu disa, adeca locuinti'a calugaresca e mai multu cá o ruina; ea a disparutu cu totulu, in catu numai fundamentele i-se mai potu vedé; de aceea nece cá se póte vorbi ceva despre form'a structurei sale. Ear' materialulu de piétra si de lemnulu catu a fostu bunu se pare a se fi caratu pentru edificarea noiei monastiri din partea drépta a Jiului, ear' remasitiile parte le a spelatu Jiulu in tempulu esundariloru sale, parte le au caratu altii intr'alte parti. Inse beseric'a? Acést'a infacisiéza celu

mai frumosu monumentu de structura vechia a besericeloru romane din patri'a noastră. Ea inca persiste întréga, afora de coperisii si de turnuletie, cari au ramasu numai pre diumetate de inaintea voracitatii tempului. Inse si dens'a din ce in ce merge spre ruinare, si déca guberniulu nu se va ingrigi spre a luá mesuri (cu spesele monastirei insesi) pentru impedecarea ruinarei, preste cate-va diecimi de ani vomu avé a deplange unulu dintre cele mai interesante monumente archeologice ale Romaniei. Pentru cá de si astadi ap'a Jiului se vede a nu-i mai poté strică (pana candu-va) din caus'a tiermorelui redicatu si intaritu chiaru cu pietrile sale caduute din turnu si din atriu-se ruinéza totusi si se macina cu incetulu din partea superioara prin influinti'a ploiei, néuái, a venturiloru si a tempestatiloru, cari isbescu necontrolate intrens'a. — Cati-va locuitori romani tierani din apropiare in nescie casutie umile proditorie a miseria, in acestu pamentu bine cuventatu (!), canta (privescu) cu neapasare la urmele gloriei strabune.

Structur'a acestei beserici e cá si a besericei st. Dumitru din Craiova (cea mai vechia din acestu orasiu, si asemenea in ruine), cu acea distinctiune cá partea ei esteriora presinta mai multa elegancia. Relifurile giuru in pregiurulu parietiloru in doue serie, sunt multu mai mari si mai remarcabile cá la St. Dumitru. Cementulu de pre caramidile tencuite e mai albu si mai durabile, de si a fostu, fora indoiéla, mai adesea inundatu de ap'a Jiului. Caramidile netencuite, care sunt asiediate printre celelalte, se vedu cu capetele si laturele loru netede, lucii si rosii cá si cumu ar fi poleite. Caramidile din faci'a pamentului pana la inaltime de doue urme, sunt de doue palme de lungi si mai grose cá latulu mânei. Cele din anghiorile (coltiurile) zidului au formá triangularia si 3 palme in lungime. Cu catu zidirea se inaltia, cu atat'a scadu si caramidile din marimea loru. In cementulu de p'ntre caramidi se vedu nescari figuri cá in pietrile varose de turba, travertinu etc. formate negresitu prin influinti'a atmosferei. De asupra, sub stresina, observaramu mai multe grupe de cuiburi facute de insecta din tina séu noroiu si prin coltiuri vediuramu cuiburi cu oua de paiangini.

(Va ur.)

Venatorulu.

De n'-oi impusica ursulu se nu'mi diceti pe nume,
Striga siedendu la masa faimosulu venatoru.
Eu sciu ce spui, si credeti ca nu ve vorbescu glume,
Eu nu sgariiu cu glontiulu, si unde tragu omoru....
Atunci multimi de Bravo! in aeru se 'naltiará,
Si veseli venatorii cu grabu incalecara.

Erá un'a di frumósa, p'aici cam de mirare;
Látrau de bucuria copoii nemancati,
Si caii, glóbe mundre, de séua din spinare
Gemeau sub grele sarcini slabiti si desielati.
Sirmanulu ursu, ce singuru in verdea'i locuintia,
De asta pregatire n'avea nici una sciintia,
Dormiea atunci si visuri de muré 'mpodobite
Ei aratau una turma de vite jupuite,
La care elu cu pofta, in graba alerga.
Dar ce se vorbescu multe: Sosira venatorii
P'unu verfu, unde se díce ca sunt aprópe nuori,
La penda s'asiediará... eroulu meu striga,
Asiediate tu colo, Dumitru mai departe,
Ion pe aceea pétra, si Stancu d'alta parte,
Ear' eu stau dupa stenca, d'aceia elu pendescu
„Si déca catra mine elu va impinge draculu,
„De n'o luá focu pusca elu o se'si sparga capulu
„Lovindu-se de pétra, si totu elu biruescu“
Abia sfersi, candu iute ursóica 'ngrozitóre,
C'unu puiu de versta juna, urseiu nascutu din flori,
Frumosu cum puteti crede, venea pe una carare,
Dorindu se asisteze pe bunii venatori;
Mai multe puscii trasnira: Eroulu de sub stanca,
Din sigura'i cetate privesce pe dusimanu;
Ei salta'n capu caciul'a, si 'n valea cea adenca,
Ursóic'a se cobóra; dar' unu misielu tieranu,
C'una arma ruginita slobóde.... si indata
Cu puiulu séu ursóica pe cóste e culcata.
Eu 'i amu vedintu giubéoa si jalnica sa sórta;
Dar venatorii nostri se certu ei ne'netatu,
Strigandu, earasi la masa; ca d'aca n'ar fi mórtá
Ei negresitu atuncea de ea n'ar fi scapatu.

G. M. Alesandrescu.